

PREDGOVOR

Govoriti o Ivanu Meštroviću, umjetničkoj i karizmatičnoj ličnosti, moguće je s mnogo različitih motrišta. Ideološka, vjerska i politička razmišljanja bila su "slabi svjedoci", pogrešan ključ za razumijevanje njegova djela. Ivan Meštrović je sjajan primjer istinskog bića umjetnika, snažnog stvaraoca čije je djelo, skulptorsko i arhitektonsko, dovoljna osnova za prosudbu. Umjetnik je bio svjestan te činjenice i želio je da njegov umjetnički čin i u budućnosti bude, ako ne jedini, ali svakako glavni kriterij vrednovanja. Tako objašnjavamo i činjenicu da je najveći hrvatski umjetnik 20. stoljeća poklonio svojoj domovini, nasreću, i najveću umjetničku donaciju ovog stoljeća. Uz darovni ugovor koji je obubvaćao obiteljsku kuću i atelijer sa zbirkom od prvotno 62 a kasnije još 85 skulptura u Zagrebu, vilu, atelijer, 70 umjetnina za Kaštelet i galeriju u Splitu (1959. god. dodano je još 14 djela) i grobnicu, crkvu Presvetog Otkupitelja u Otavicama, Ivan Meštrović i njegova obitelj nisu samo dopunjavali tu darovnicu već su i zaslužni za galeriju u Vrpolju i Zbirku Meštrović u Muzeju drniške krajine.

Postupnim povećanjem donacije, zahvaljujući lijepoj i velikodušnoj gesti samog Meštrovića i njegovih nasljednika, danas Atelijer posjeduje 312 djela, a splitska Galerija čak 811! Na tragu Strossmayera, Mimare ili Bauera te mnogih kolekcionara koji su bili ujedno i donatori, Meštrovićeva donacija vlastitih djela i štoviše, donacija prostora u kojima su ta djela nastajala i živjela za našu su sredinu jedinstvena kulturološka činjenica. Njegove donacije na čudesan način prate njegov život: rođenje u Vrpolju, radni i životni prostor u Mletačkoj 8, lociran unutar povijesne jezgre i nastao u vrijeme intenzivnoga društvenog angažmana i suradnje, napose onoga na području arhitekture (1925. god. na poticaj Ivana Meštrovića otvara se Odsjek za arhitekturu na Umjetničkoj akademiji), rezidencijski stambeni i radni prostor na Mejama i onaj reflektivni splitskog Kašteleta, drniška kolekcija kao hommage jednom prijateljstvu i korijenima, te završetak životnog kruga u Otavicama.

Osim impresivnog broja objekata i umjetničkih djela, u Hrvatskoj postoji i respektabilna arhivska

i dokumentacijska građa o Meštrovićevu životu i radu. Kako bi se unaprijedio muzeološki i stručno-znanstveni rad 1991. godine osnovana je Fundacija Ivana Meštrovića koja je i zakonski ovlaštena da se zalaže i promiče djelo velikog skulptora. Time je učinjen važan korak u izradi i objavljivanju umjetnikove bibliografije za razdoblje od 1899. do 1993. god. Već i letimičan pregled publikacije (s 5.599 bibliografskih jedinica) govori o širini i raznolikosti recepcije Meštrovićeve umjetnosti i važnosti njegove ličnosti. Postoji, dakle, već mnogo razradenih segmenata koji omogućuju vrednovanje i interpretaciju koju svako vrijeme treba učiniti. Okolnosti Meštrovićevih donacija i kiparov opus koji se nalazi u ostalim muzejima (osim dubrovačke Umjetničke galerije) u Hrvatskoj zbir su "muzejske faktografije" koji je bio predmetom okruglog stola u povodu 40. obljetnice djelovanja i tridesete obljetnice izlaganja djela Ivana Meštrovića u Atelijeru Meštrović. Osnovni cilj te bvalevrijedne inicijative bilo je revidiranje sadržaja i valorizacija umjetničkoga i dokumentarnog fundusa Ivana Meštrovića u muzejskim institucijama. Svi prilozi objavljeni u ovom broju "Muzeologije" na najbolji način rezimiraju muzeološku sliku stanja u Hrvatskoj. No za kipara koji je stvorio svjetsku karijeru, štoviše, koji je veći dio života radio i živio izvan domovine, ti podaci samo su dio rezultata istraživanja njegova opusa. Od europskih zemalja i gradova kao što su Beč (zbirka Wittgenstein), Pariz, Rim (zbirka Signorelli) ili Velika Britanija samo je manji dio istražen i rezultati objavljeni. Ostaje veliki američki opus stvoren tijekom Meštrovićeva boravka i života u Americi u razdoblju od 1924. do 1928. te od 1947. do njegove smrti 1962. god. U privatnim zbirkama i donacijama te u javnim prostorima samo je manji dio Meštrovićevih radova. Većina umjetnina danas se čuva na Sveučilištu u Syracuseu, najvećoj javnoj zbirci radova u SAD-u, na Sveučilištu Notre Dame, gdje je u sklopu sveučilišnog muzeja otvorena Galerija Meštrović, te u Louisiani, u umjetničkome i znanstvenom centru u Baton Rougeu. Sve te aspekte trebat će detaljno obraditi, a nadamo se da će rezultati tih istraživanja biti sadržaj idućih brojeva ovog časopisa.

Višnja Zgaga

